

Европейски съд по правата на човека

Градингер срещу Австрия
(Gradinger v. Austria, A-328-C)

Жалба № 15963/90

Решение от 23 октомври 1995г.

(резюме)*

Чл. 4 от Протокол № 7: забрана за повторно осъждане или повторно изтърпяване на наказание; **чл. 6 ЕКПЧ:** “наказателно обвинение” и достъп до съд при административно нарушение

За да реши има ли наказателно обвинение по смисъла на чл. 6, т. 1, Съдът преценява дали нормата, дефинираща нарушението, спада към наказателното право в правната система на договарящата държава и оценява самата същност на нарушението и тежестта на наказанието, което може да бъде наложено.

Макар и нарушението, за което на жалбоподателя е наложено административно наказание, да съставлява само един от аспектите на престъплението, за което е бил осъден, принципът *non bis in idem* е нарушен, тъй като и в двата случая решенията се основават на едно и също поведение.

Факти по делото

На 1 януари 1987 г., в 4 ч. сутринта, г-н Градингер - австрийски гражданин - причинил с колата си пътнотранспортно произшествие, вследствие на което починал велосипедист. Кръвната проба, взета след произшествието, показала концентрация на алкохол в кръвта му 0,8 грама на литър.

На 15 май 1987 г. районният съд го осъдил за причиняване на смърт по непредпазливост на глоба, заменима при неплащане със 100 дни лишаване от свобода. Според присъдата жалбоподателят бил употребил алкохол преди произшествието, но не толкова, че деянието да бъде подведено по квалифицирания състав за убийство по непредпазливост под влиянието на алкохол. Съгласно прилаганата от наказателните съдилища необорима презумпция, шофьор с концентрация на алкохол в кръвта 0,8 гр./л. и повече е в нетрезво състояние по смисъла на НК.

С наказателно постановление от 16 юли 1987 г. общинските власти наложили на г-н Градингер глоба в размер на 12 000 австр. шилинга за управление на моторно превозно средство в нетрезво състояние, заменима при неплащане с 2 седмици лишаване от свобода. Глобата била наложена на основание чл. 5 от Закона за движение по пътищата (ЗДП) от 1960 г., съгласно

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

който управлението на превозно средство при концентрация на алкохол в кръвта 0,8 гр./л. или повече било административно нарушение. Постановлението се позовавало на медицинско заключение от 5 февруари 1987 г., според което концентрацията на алкохол в кръвта на г-н Градингер била не по-малко от 0,95 гр./л. с оглед на времето, изтекло между катастрофата и момента на кръвната проба.

Той обжалвал пред по-горестоящия административен орган, който отхвърлил жалбата му на 27 юли 1988 г., въз основа на допълнително експертно заключение от 16 юни с.г., според което концентрацията на алкохол в кръвта му била 0,9 гр./л. На 11 октомври 1988 г. Конституционният съд отказал да разгледа жалбата му, защото нямала изгледи за успех. Последвалата жалба до административния съд била отхвърлена на 29 март 1989 г., в закрито заседание. В решението се казвало, че общинските власти не са тълкували неправилно закона, като се приели, че по време на инцидента г-н Градингер е бил под влиянието на алкохол по смисъла на закона. Властите действали законосъобразно и като назначили и в двете инстанции официални експерти, които да се произнесат за концентрацията на алкохол в кръвта му. Що се отнася до принципа "*non bis in idem*" в [чл. 14, т. 7 от Международния пакт за граждански и политически права](#), той не бил пряко приложим в австрийската правна система. Следователно властите не били приложили неправилно закона, като наложили на жалбоподателя глоба, след присъдата на наказателния съд.

Резюме на решението на Европейския съд

I. Твърдяното нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията

Жалбоподателят се оплаква, че е отнето правото му на справедливо и публично гледане на делото от независим и безпристрастен съд, при наличието на наказателно обвинение. Поддържа, че твърдението за извършено от него административно нарушение е съставлявало всъщност "наказателно обвинение". Това не се оспорва от правителството.

Съгласно практиката си, Съдът определя едно нарушение като "наказателно" по смисъла на Конвенцията, след като прецени дали нормата, която го дефинира, спада към наказателното право в правната система на договарящата държава и след като оцени "самата същност на нарушението" и тежестта на наказанието, което може да бъде наложено (вж., наред с други, и решението от 21.02.1984 г. по делото [Йозтурк](#)¹, А.73, стр. 18, § 50).

В настоящия случай Съдът отбелязва, както е направила и Комисията, че макар и разглежданото нарушение и следваната процедура да попадат в сферата на административното право, те са наказателни по своето естество. Това рефлектира и в използваната терминология - съгласно австрийското право става дума за административно нарушение и административно-наказателно производство. Освен това, наложената на жалбоподателя глоба е била съпроводена от заповед за лишаване от свобода, в случай че не бъде платена. По тези съображения Съдът приема, че нарушението, в което е бил обвинен жалбоподателят, е "наказателно" по смисъла на Конвенцията. Следователно чл. 6, т. 1 е приложим.

¹ Ozturk v. Federal Republic of Germany

Според г-н Градингер нито един от органите, разгледали неговия случай, не можел да се приеме за “съд” по смисъла на чл. 6, т. 1. Това било вярно както за административните власти, така и за Конституционния съд, чийто контрол бил ограничен до конституционните въпроси, но най-вече за административния съд. Последният бил обвързан от фактическите констатации на административните органи, освен при наличие на процесуални нарушения по смисъла на приложимия закон. Той не можел да събира доказателства или да разглежда нови въпроси. При отмяна на административната мярка, не можел да постанови решение по същество, а само да върне делото на наложилия я орган.

Правителството оспорва този довод, но Комисията го приема.

Съдът напомня, че решенията на административни органи, които сами по себе си не отговарят на изискванията на чл. 6, т. 1 от Конвенцията – както е в този случай, трябва да подлежат на последващ контрол от “съдебен орган, който има пълна юрисдикция” (вж. *mutatis mutandis*, решенията по делата *Албер и Льо Конт срещу Белгия*², А.58, решение от 10 февруари 1983 г.; цитираното по-горе *Йозтюрк и Фишер срещу Австрия*³, А.312, решение от 26 април 1995 г.).

"Конституционният съд не е такъв орган. В случая той е можел да се занимае само със съответствието на производството с конституцията, което не му е позволявало да разгледа всички относими факти. Следователно той не е притежавал изискваните от чл. 6, т. 1 правомощия.

Правомощията на административния съд следва да се разгледат в светлината на факта, че се касае за производство от наказателно естество по смисъла на Конвенцията. Следователно, когато се преценява съобразността на тези правомощия с чл. 6, т. 1, следва да се отчетат оплакванията, които жалбоподателят е направил пред този съд, както и основните признаци на един “съдебен орган с пълна юрисдикция”. Те включват правомощието да отмени решението на по-долната инстанция на всяко основание – фактическо или правно. Тъй като административният съд не е имал тези правомощия, не може да се приеме, че той е “съд” по смисъла на Конвенцията." (...)

Следователно жалбоподателят не е имал достъп до “съд”. В това отношение, съответно, е налице нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията."

С оглед на този извод Съдът намира, че не е необходимо да разглежда оплакването, че пред административния съд не е имало публично заседание и не са изслушани свидетели.

II. Твърдяното нарушение на чл. 4 от Протокол № 7

Жалбоподателят поддържа, че като са му наложили глоба съгласно Закона за движение по пътищата, двете административни инстанции са го наказали въз основа на факти, идентични с тези, въз основа на които районният съд е решил, че той не отговаря по квалификацията състав за убийство по непредпазливост под влиянието на алкохол. Тъй като и двете разпоредби - на ЗДП и на Наказателния кодекс - по същество забраняват управляването на превозно средство при ниво на алкохол в кръвта 0,8 гр./л. или повече, г-н Градингер смята, че е извършено нарушение на чл. 4 от Протокол № 7.

² Albert and Le Compte v. Belgium

³ Fischer v. Austria

А. Резервата на Австрия по отношение на чл. 4

Правителството твърди, че жалбоподателят не може да се позовава на тази разпоредба, тъй като при ратифицирането на Протокол № 7 на 14 май 1986 г. Австрия е декларирала, че разпоредбите на чл. 3 и чл. 4 се отнасят единствено до "наказателното производство по смисъла на Австрийския наказателно-процесуален кодекс".

"Подобно на Комисията, Съдът счита, че на "декларацията" следва да се гледа като на "резерва" по смисъла на чл. 64 от Конвенцията⁴. Правителството не оспорва това.

Следователно, необходимо е да се реши дали тя отговаря на изискванията на тази разпоредба.

Съдът отбелязва от самото начало, че липсва "кратко изложение" на закона, за който се твърди, че не съответства на чл. 3 и чл. 4 от Протокол № 7. Наистина, от формулировката на "декларацията" може да се направи изводът, че Австрия е възнамерявала да изключи от обхвата на чл. 3 и чл. 4 всички производства, които "не са наказателни по смисъла на Австрийския наказателно-процесуален кодекс" (...). Въпреки това, с подобно неизчерпателно описание "декларацията" не предоставя достатъчна "гаранция ..., че няма да надхвърли границите на разпоредбите, изрично изключени" от Австрия (вж. решението от 25 август 1993 г. по делото *Чорхер*⁵, А.266-В). Следователно декларацията не отговаря на изискванията на чл. 64, т. 2."

Предвид това заключение, не се налага да се обсъжда съобразяването с останалите изисквания на чл. 64.

Б. Приложимост на чл. 4 *ratione temporis*

Правителството твърди, че съгласно Закона за административно-наказателното производство наказанието се определя по закона в сила към момента на деянието или пък на първоинстанционното решение, ако последният е по-благоприятен за извършителя. Тъй като Протокол № 7 е влязъл в сила на 1 ноември 1988 г., а деянието и наказателното постановление са съответно с дати 1 януари и 16 юли 1987 г., то неговите разпоредби не можели да бъдат приложени. Административният съд постановил решението си след това, но се произнесъл съгласно същия приложим закон.

"Подобно на Комисията Съдът отбелязва, че целта на чл. 4 от Протокол № 7 е да забрани повторното провеждане на наказателно производство, което е приключило с окончателно решение. Тази разпоредба, следователно, не може да бъде приложена преди започването на ново производство. В настоящия случай, тъй като новото производство е приключило с решение след влизането в сила на Протокол № 7, а именно с решението на административния съд от 29 март 1989 г., условието за действие във времето на Протокол № 7 е спазено."

В. Съответствие с чл. 4

⁴ След приемането на Протокол 11 – чл. 57

⁵ *Chorherr v. Austria*

Правителството твърди, че последователното прилагане на двете разпоредби не противоречи на чл. 4 от Протокол № 7. Те се различавали по природа и цел – с едната се обявявало за наказуемо убийството, извършено под влиянието на алкохол, а с втората - самият факт на управление на превозно средство в нетрезво състояние. Целта на първата била да криминализира деяния, чрез които се причинява смърт и се заплашва обществената безопасност, а на втората - да гарантира несмущаваното движение по пътищата.

Съдът отбелязва, че според районния съд квалифициращото обстоятелство, а именно 0,8 гр./л. или повече концентрация на алкохол в кръвта, не е било налице в случая на жалбоподателя. От друга страна, за да приложат разпоредбата на чл. 5 от ЗДП, административните органи са приели, че това ниво е било достигнато. “Съдът е наясно, че оспорваните разпоредби се различават не само що се отнася до наименованието на нарушенията, но и, което е по-важно, що се отнася до природата и целта им. Той отбелязва, също така, че нарушението, предвидено в чл. 5 от ЗДП, съставлява само един от аспектите на деянието, наказуемо по чл. 81, ал. 2 от НК. Въпреки това, и двете оспорвани съдебни решения се основават на едно и също поведение. Следователно, чл. 4 от Протокол № 7 е бил нарушен.”⁶

Съдът уважава частично искането на жалбоподателя за присъждане на разноски, в размер на 150 000 австрийски шилинга.

⁶ Решението е единодушно по всички разгледани въпроси и текстове от Конвенцията.